

Atskaite par dalību Eiropas Lauku attīstības tīkla (ENRD) seminārā „Lauku attīstības programmas sekmīga ieviešana”

3.darba grupā „TERITORIĀLĀ PIEEJA”

2014. gada 29. janvāris, Brisele

Būtiskākais seminārā diskutētais:

- 2014. gada jūlijā plānots publicēt KLP deleģēto un ieviešanas aktu gala dokumentus.
- Īrijā valsts finansējums LAP pasākumu ieviešanai ir 46% un 54% ir EK finansējums.
- Polijā izaicinājums ir palielināt sabiedrības sabiedrisko aktivitāti un savstarpējo uzticību.
- Polijā *Leader* pasākumiem 2014. – 2020. gadā tiek plānots ir 85 +10% ES finansējums. VRG lielums ir 30-150 tūkstoši iedzīvotāju lauku teritorijās un 20 – 150 tūkstoši pilsētu teritorijās.
- Austrijā lielāka uzmanība tiks pievērsta VRG izstrādātās vietējās attīstības stratēģiju kvalitātei, fokusēties uz jaunām tēmām, noteikt specifiskākus un izmērāmus mērķus, skaidru lēmumu pieņemšanas procesa aprakstu, skaidrus un nediskriminējošos projektu izvēles kritērijus, vietējās attīstības stratēģijas reāla ieviešana un mērķu sasniegšana, VRG ir uzraugoša funkcija, lai virzītu vietējās attīstības stratēģijas ieviešanu.
- Austrijā valstiski tiek noteikta kvota sieviešu skaita palielināšanai VRG valdēs un lēmumu pieņemšanas procesos, kā arī jauniešu un cilvēku ar īpašām vajadzībām iesaistei VRG darbībā.
- Austrijā tiek palielināta VRG autonomija, piešķirot tām noteiktu budžetu un dodot iespēju pašām lemt par atbalsta intensitāti dažādu mērķu sasniegšanai, un ir noteikta stingra sasaiste ar izstrādāto vietējo attīstības stratēģiju.
- Lietuva kā *Leader* ieguvumus uzskaita lauku iedzīvotāju izpratnes un domāšanas maiņu, globālas izpratnes veidošanos, komunikācijas prasmju attīstīšanu, iemaņu un prasmju attīstīšanu.
- Veidojas divas *Leader* pieejas izpratnes:
 - *Leader* ir iespēja, kā atbalstīt lauku kopienu attīstību un sociālu – ekonomisku – vides problēmu atrisināšanu, saglabājot lauku teritorijas apdzīvotību un attīstību;
 - *Leader* ir rīks uzņēmējdarbības un nodarbinātības attīstīšanai.
- Plānošanas periodā ir jāveicina ciešāka sadarbība starp pilsētām un laukiem.

SEMINĀRA KOPSAVILKUMS

DG Agri ģenerāldirektors Jerzy Plewa savā uzrunā uzsver daudzkārt pārrunātos jautājumus par izaicinājumu nodrošināt politikas sekmīgu ieviešanu, pieejamā finansējuma atbildīgu izmantošanu, katras dalībvalsts iespējām KLP 2014-2020 ietvaros izvēlēties tām piemērotākos atbalsta pasākumus, līdzfinansējuma likmes palielināšanu tādām programmām kā *Leader*, kā arī nepieciešamību noteikt izmērāmus un kontrolējamus mērķus un nosacījumus LAP programmu īstenošanā.

Michael Pielke Unit H1: Consistency of rural development: 2013. gada 17. decembrī tika publicētas ES regulas Lauku attīstībā un tiek plānots, ka 2014. gada jūlijā tiks publicēti deleģētie un ieviešanas akti. Deleģētie aktos tiks apskatīti jautājumi par jauno lauksaimnieku nosacījumiem un profesionālajām prasmēm, saimniecību un mežsaimniecību vizīšu ilgumu un saturu, apmežošanas minimāliem vides nosacījumiem, agrovides un klimata nosacījumiem, ģenētisko resursu saglabāšanu, fondu nepārklāšanos noteikta pasākuma ieviešanā, dzīvnieku labturības prasībām, kooperāciju, definējot īsās pārtikas ķēdes, vietējo tirgu, mazus darījumus un virzīšanu tirgū u.c. Horvātijai kā jaunajai ES dalībvalstij tiks paredzēti īpaši pārejas nosacījumi. Ieviešanas (*implementing*) aktos būs iekļauti LAP nosacījumi, vouchēru sistēmas ieviešana zināšanu pārneses un informācijas pasākumos, pakalpojumu sniedzēju izvēles (konkursa) nosacījumi, standarta izmaksu aprēķināšanas metodes, nosacījumu apvienošana, piemēram, agrovides klimata nosacījumi.

3.darba grupa. TERITORIĀLĀ PIEEJA

Darba grupas mērķis ir veidot izpratni par teritoriālās pieejas sekmīgu ieviešanu. Uzsver, ka izvirzītos lauku attīstības mērķus var sekmīgi sasniegt tikai iesaistot vietējās kopienas. Lai veicinātu vietējo attīstību, būtiskākā nozīme ir *Leader* pieejai.

Ryszard Kaminski un Eliza Kaczmarek (Polija) iepazīstina ar Kujawsko-Pomorskie vojevodistes izvēlēto teritoriālo pieeju ELFLA un Kohēzijas fondu apgūšanā. Tas ir viens no 16 Polijas reģioniem. 2007. – 2013. gadā Polijā bija 20 VRG un 5 ZVRG. Polijā ir zema sabiedrības sabiedriskā aktivitāte un savstarpējā uzticība. Šobrīd Polijā 2014. – 2020. gada plānošanas periodā būtiski ir palielināt sabiedrībās iesaistīšanos sabiedriskās kustībās. Teritoriālās politikas posmi ir 1) lielākās reģionālās pilsētas kā funkcionāla teritorija, 2) vidējas pilsētas – funkcionālie centri, 3) pašvaldību mēroga ciemati kā funkcionālie centru un 4) sabiedrības virzīta vietējā attīstība (VRG). VRG pasākumiem ir 85 +10% ES finansējums. 2014. – 2020. gadu plānošanas periodā VRG lielums ir 30-150 tūkstoši iedzīvotāju lauku teritorijās un 20 – 150 tūkstoši pilsētu teritorijās. Tiks īstenoti individuālie projekti un kopprojekti (*umbrella projects*), kur VRG mērķa sasniegšanai tiks piešķirts finansējums mazo NVO projektu īstenošanai. Tie plānots, ka tiks atbalstīta ciematu un mazo pilsētu sociālekonomiskā attīstība (ERDF, ESF), atbalstīti uzņēmēji (ESF, ERDF), veidoti ģimeņu atbalstu centri (ESF), atbalsts sociālo uzņēmēju aktivitātēm (ESF). Polijā ir 1,5 miljoni lauksaimnieku un tikai 300 tūkstoši no viņiem var iztikt tikai ar lauksaimniecībā gūtiem ienākumiem. Līdz ar to lielai lauku iedzīvotāju daļai ir jādomā par alternatīviem ienākumu veidiem un alternatīvām iespējām attīstīt vietējo kopienas. Tiek pievērsta uzmanība pašvaldības, NVO un uzņēmēju savstarpējai sadarbībai kopēju mērķu ieviešanā.

Veronika Resch (**Austrijas** Lauksaimniecības un mežsaimniecības ministrija) iepazīstina ar 2007. – 2013. Gadā gūto pieredzi teritoriālās pieejas un *Leader* pieejas īstenošanā. Esošajā, 2014. – 2020. Plānošanas periodā, Austrijā lielāka uzmanība tiks pievērsta VRG izstrādātās vietējās attīstības stratēģiju kvalitātei, fokusēties uz jaunām tēmām, noteikt specifiskākus un izmērāmus mērķus, skaidru lēmumu pieņemšanas procesa aprakstu, skaidrus un nediskriminējošos projektu izvēles kritērijus, vietējās attīstības stratēģijas reāla ieviešana un mērķu sasniegšana, VRG ir uzraugoša funkcija, lai virzītu vietējās attīstības stratēģijas ieviešanu. Tiek noteikta kvota sieviešu skaitam lēmumu pieņemšanas valdēs, kā arī jauniešu un cilvēku ar īpašām vajadzībām iesaisti VRG darbībā (līdz šim bija nevienmērīga dzimumu un sabiedrības grupu iesaiste VRG valdēs un lēmumu pieņemšanas procesos). *Bottom-up* pieeja netika atbilstoši ieviesta. Tiek palielināta VRG autonomija, piešķirot tām noteiktu budžetu un dodot iespēju pašām lemt par atbalsta intensitāti dažādu mērķu sasniegšanai, kā arī veidot stingru sasaisti ar izstrādāti vietējo attīstības stratēģiju. Tiek noteikts, ka VRG jābūt nodarbināta minimums 1,5 darbiniekam (60 stundas), kurš strādā tikai VRG bez amatu apvienošanas. Idejas procesu vienkāršošanai (vēl nav pieņemtas): 1) maziem projektiem tiek noteikta konstanta summa līdz 5700 EUR (nepieprasot grāmatvediskus izmaksu dokumentu apliecinājumus), kas pieejami tikai NVO un var veidot tikai 10% no VRG budžeta; 2) VRG vadības administratīvās izmaksas tiks noteiktas kā konstanta summa, neprasot grāmatvediskus apliecinājumus administratīvajām izmaksām.

Jolanta Vaičiūniene (**Lietuvas** Zemkopības ministrijas Lauku attīstības departaments) iepazīstina ar *Leader* veiksmes stāstiem un fondu koordinēšanu Lietuvā. 2013. gadā Lietuvā bija 51 VRG (pārklāj 99% lauku teritorijas) un 1500 NVO, kuri iesaistās vietējās kopienas aktivitātēs. 2007. – 2013. gadā no kopējā *Leader* finansējuma 15,4% bija pieejas administratīvās izmaksas, bet pārējais finansējums tika ieguldīts aktivitātēs. Ir īstenoti 3219 vietējie projekti, izveidoti 144 uzņēmumi, renovēti kultūras centri, radītas darba vietas jauniešiem u.tml. Kā *Leader* ieguvumus uzskaita lauku iedzīvotāju izpratnes un domāšanas maiņu, globālas izpratnes veidošanos, komunikācijas prasmju attīstīšanu, iemaņu un prasmju attīstīšanu. Tika izvirzīti vienkārši, bet ļoti skaidri mērķi.

M. de Bruijn (**Čehija**, pašvaldību savienība): pašvaldību, pilsētu, VRG pārstāvošās organizācijas kopīgi vienojās par teritoriālo pieeju ES fondu izmantošanā, sekmējot teritorijas attīstību. Izaicinājums bija pārliecināt Reģionālo jautājumu ministriju par teritoriālās pieejas nozīmīgumu. Būs 175 VRG. Būs pieejami individuāli projekti, kam būs jāiekļauj pilsētu-lauku sasaisti. Īstenotie projekti tiks reģionāli uzraudzīti. Reģionālā uzraudzības grupā būs dažādu sabiedrisko grupu un valsts vai pašvaldību institūciju pārstāvji.

Patrice Collignon (Rural-Environment-Development international association (RED)): Lai veidotu ciešāku sasaisti starp pilsētām un laukiem, dažādām sabiedrības pusēm ir jānāk kopā ar viedokli par attīstības stratēģiju ciešākas sadarbības veidošanā. EIP nav tikai lauksaimniecībai paredzēta, tās ietvaros var risināt arī pilsētu – lauku pieejas jautājumus.

Jean-Pierre Vercreuse (DG Mare, EK, Unit Structural policy and economic analysis): nepieciešams skaidrs koordinēšanas mehānisms, lai nodrošinātu, ka VRG nebūtu administratīvi sarežģījumi. Īstenotie projektu *Leader* ietvaros ir radījuši ne vien sakoptu vietējo

teritoriju un vienojušas sabiedrību, bet arī radījušas jaunas darba vietas un inovācijas lauku teritorijās.

Pedro Brosei (DG Agri, EK, unit „Consistency of rural development”): liek lielas cerības, ka multifonds kļūs par realitāti nākotnē. Dažādās valstīs ir dažāda situācija – ir dalībvalstis, kurās ir būtiski samazinājies finansējums Lauku attīstības programmas ietvaros.

Diskusijas dalībnieku viedoklis:

- Katrā valstī VRG reģions tie uztverts atšķirīgi, piemēram, Francijas un Polijas VRG reģioni ir atšķirīgi pēc to lieluma un iedzīvotāju skaita.
- Vairākās dalībvalstīs ir vairākas uzraugošās un maksājumu iestādes, Latvijā maksājumu iestāde ir Lauku atbalsta dienests un uzraugošā iestāde – Zemkopības ministrija.
- Lielbritānijā VRG ir izveidota atsevišķa lauksaimnieku apakšgrupa, kurā tiek risināti lauksaimniekiem būtiski jautājumi kopienas attīstības ietvaros.
- Čehijā pašnodarbinātība netiek pieskaitīta pie darba vietu radīšanas, līdz ar to, tā kā *Leader* pasākumos tiek veidoti mazi uzņēmumi, kas lielākoties ir pašnodarbinātie, tad Čehijā *Leader* pieeja netiek uzskatīta kā rīks nodarbinātības palielināšanai.
- Dalībvalstu līdzšinējā pieredze un ieradumi kavē patiesi inovatīvas un unikālas *Leader* pieejas veidošanos.
- Tiek aktualizēta lauksaimnieku iesaiste VRG un *Leader* pasākumos.

Agnese Hauka

Paraksts